4. Михайлюта В.П. Образ Нестора Махна в творах українських письменників. Наукова достовірність і художній домисел: дис. … кандидата філол. наук: 10.01.01 / Михайлюта Валентина Петрівна. – Запоріжжя: ЗДУ, 1999. – 195 с.

5. Пісні гуляйпільського краю / Г.Лютий, А.Сердюк. – Гуляйполе: Гуляйпільська друкарня, 1993. – 31 с.

6. Русская советская эстрада 1917-1929 гг. Очерки истории / [Отв. ред. Уварова Е.Д.] – М.: Искусство, 1976. – 406 с.

7. Сердюк А. Запоріжжя моє кохане: Пісні / Анатолій Сердюк. – Запоріжжя: Мотор Січ, 2004. – 191 с.

8. Співак і композитор-пісняр Анатолій Сердюк: [Довідник]. – Запоріжжя: Просвіта, 2005. – 44 с.

УДК 821.161.2: 82'-311.6

ІСТОРИКО-БІОГРАФІЧНА ПРОЗА В.ДРОЗДА

Січкар О.М., к. філол. н., ст. викладач

Запорізький національний університет

Стаття присвячена аналізу історико-біографічних романів В.Дрозда. Простежено жанрово-стильові особливості цього жанру на прикладі творів "Ритми життя", "Дорога до матері", "Добра вість", "Сто літ любові (Портрет української родини на тлі епохи)".

Ключові слова: історична проза, історико-біографічний роман, жанр.

Сичкарь О.Н. ИСТОРИКО-БИОГРАФИЧЕСКАЯ ПРОЗА В.ДРОЗДА / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья посвящена анализу историко-биографических романов В.Дрозда. Прослежены жанрово-стилевые особенности этого жанра на примере произведений "Ритмы жизни", "Дорога к матери", "Хорошая весть", "Сто лет любви (Портрет украинской семьи на фоне эпохи)".

Ключевые слова: историческая проза, историко-биографический роман, жанр.

Sichkar O.N. HISTORIC-BIOGRAPHICAL PROSE OF V.DROZD / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article is devoted research of the historical and biographical novels of V.Drozd. Traced genre styles of the genre of "Rhythms of Life", "Road to Mother", "Good news", "One hundred years of love (Portrait of a Ukrainian family that period of history)".

Key words: historical prose, historical and biographical novel, genre.

Історична проза – конгломерат творів, які з'явилися ще в античні часи, пройшовши еволюцію від оповідей героїчного епосу, анналів, монографій, мемуарів тощо до історичного роману, який є продуктивним жанром і в сучасній літературі. У свою чергу жанр історичного роману має низку різновидів, реалізація яких залежить від низки факторів – задуму письменника, його індивідуального стилю, загальних літературних тенденцій доби. В історичному романі історична правда поєднується з правдою художньою, історичний факт – з художнім вимислом, справжні історичні особи – з особами вигаданими. Проблемами еволюції жанру займалися Н.Бернадська [1], А.Гуляк [2], Є.Нахлік [10], З.Шевчук [12] та ін.

Жанр історичного роману в прозі В.Дрозда є майже недослідженим, що, можливо, зумовлено неувагою самого письменника до деяких власних історичних творів. Звичайно, якщо порівнювати ранні історичні романи письменника із його подальшою "неісторичною" прозою, яка стала вершиною творчого шляху В.Дрозда, вони багато в чому є лише етапними "пробами пера". Але при цьому ці твори не варто скидати з терезів, на яких виважується творчий генія митця. Цією публікацією спробуємо поповнити прогалину в дослідженні прозової спадщини письменника, розглянувши його нечисленні історико-біографічні романи.

У попередніх публікаціях, присвячених жанрово-стильовим різновидам прози В.Дрозда, ми проводили розмежування його прози на дві групи – традиційні та химерні твори [11]. Кожна із виділених груп у свою чергу складається із низки різних за жанрами творів. В.Дрозд – універсальний письменник. Мабуть, не було жодного епічного жанру (а на зорі літературної діяльності писалися і ліричні твори), який би він не охопив своєю увагою. Так, ідучи за загальними літературними тенденціями 60-70-х років XX століття, В.Дрозд пише традиційну прозу, звернувшись, зокрема, до написання історичних творів, що були покликані висвітлити долі різних видатних революціонерів. У цей період були написані історико-

біографічні романи "Ритми життя", "Дорога до матері", що поєднані спільною тематикою, – оповідь про родину академіка О.Богомольця; та романи "Добра вість", "Ювеналій Мельников" – про революціонера-демократа Ювеналія Мельникова. Ці невеликі за обсягом романи вимагали від письменника клопіткої роботи, оскільки історико-біографічний роман потребує документального підтвердження. Робота в архівах дала В.Дрозду правдивий матеріал, подальше користування яким, проте, скувало мову письменника. Жанрова специфіка історичного роману дещо обмежує письменницьку фантазію, дозволяючи зміну історичної правди лише через художній домисел або вимисел, що мають бути вміщені в межі зображуваної епохи. Через це, можливо, письменник і вдається до композиційного поєднання авторського слова й "сухої" мови канцелярських документів, пов'язаних зі справою Ю.Мельникова: "...певен, роман-біографія "Добра вість" міг бути художнішим, якби я з такою впертістю не зосередився на його документальності" [4, 26].

Більшість традиційних творів В.Дрозда містять психологічне обґрунтування зображуваних подій. Так, у романі "Добра вість", присвяченому біографії революціонера Мельникова, у центрі – не рух історичних подій. Революційні події – лише тло, на якому показано психологізм переживань головного героя – його самозречена відданість справі, вмотивована особистісними рисами характеру і темпераменту. Стикаючись з перешкодами з боку правлячої верхівки, Ювеналій залишається вірним своїм позиціям: "Одне знав напевно: доки вистачить сил, кидатиме зерна в ріллю… Крутизна гори ніколи не лякала його" [3, 79]. Іноді така позиція аж занадто ідеалізує героя, який здатен пожертвувати особистим життям, дружиною, дитиною заради служіння ідеї. Проте історія показує, що така самовідданість справі була не поодиноким випадком. Тим більше, що Мельникову пощастило – і перша, і друга дружини були спільниками його справи: "Вона була дружина революціонера й навчилася ховати тривогу навіть од чоловіка та сміятися й веселитися тоді, коли серце її завмирало від страху за нього, а очі зрадливо повнилися слізьми" [3, 167].

Своєрідним антиподом Мельникова виступає Роман Данчич. Для нього характерна подвійність натури: зовнішня, напускна відданість справі революції, і внутрішня душевна слабкість, що мала витоки ще з дитинства. Автор утверджує думку, що риси темпераменту закладаються з народження, змінити їх неможливо, можна лише прикритися якоюсь соціальною маскою. Слабкість натури Данчича ховається за його запальними промовами. Агітуючи на боротьбу за щастя народу, Данчич у глибині душі ненавидить його, тому й пнеться вгору, вивчившись в університеті на гроші товаришів з революційного гуртка.

Не боїться письменник зазирнути й в думки і відчуття молодого імператора, на якого раптом впала відповідальність за безмежну державу. В.Дрозд чітко розмежовує зовнішнє і внутрішнє в образі царя. Зовні – красиві еполети та значимість державної посади, зсередини – інфантильний страх перед відповідальністю: "І раптом імператор підхопився з дивана та шаснув очима по вікнах, ніби боявся, що хтось помітить його страх. А це був таки страх, смішний, безглуздий страх…" [3, 101].

Роман, який за ідейно-тематичним змістом повинен був би базуватися на історичних описах, базується більшою мірою на психології героїв. Повернення до агітаційно обтяжених описів революційної боротьби ніби примусове. Відчувається, що автор подає ці сцени швидше за необхідності, ніж за покликом душі.

Романи "Ритми життя" та "Дорога до матері" споріднені тематично. Це оповідь про складні перипетії життя родини Богомольців, з якої вийшов видатний академік О.Богомолець. Ці романи об'єднані спільним пафосом, з одного боку, – з попередніми романами про революціонерів (про Ювеналія Мельникова) та, з іншого боку, – з творами, у яких центральними персонажами є сильні жінки ("Інна Сіверська, суддя"). Мати О.Богомольця – Софія – палка революціонерка, яка поклала своє життя на відстоювання моральних принципів. Навіть любов до чоловіка та туга за малою дитиною не змінюють її переконань. Таку позицію важко зрозуміти тим, хто її ув'язнив, її зможуть зрозуміти лише такі ж самозречені особистості, які відстоюють свою ідеї до останньої хвилини життя.

У вступному слові до роману "Дорога до матері" В.Дрозд зазначає, що робота з архівними матеріалами в справі Софії Богомолець – це, хай і не оформлений літературно, готовий роман. Письменнику залишилось лише переповісти його своїми словами. Мабуть, саме тому В.Дрозд досить часто наводить прямі цитати з архівних документів, що в цілому дуже нагадує композиційну структуру "Ювеналія Мельникова" та "Доброї вісті". Крім того, письменник використовує цікавий композиційний прийом, який одночасно служить засобом психологізації. Це "листування подумки" Софії з чоловіком Олександром. У своїх думках, щоб не збожеволіти від туги за коханим і підтримувати з ним хоч такий уявний зв'язок, Софія може розкритись повністю, не боячись, що лист буде прочитано, в ньому знайдуть щось заборонене і взагалі не відправлять за призначенням. В.Дрозд використовує і такий популярний засіб втілення психологізму, як сон. Це і сни-спогади Софії, яка завдяки їм має змогу пройтись "по квітучому лугові", це і сни маленького Сашка, якому ще до реальної зустрічі сниться зустріч з мамою, яку, проте, ніколи не бачив. Втрата маленьким хлопчиком матері болісно відгукується в серці письменника – майже в такому ж віці сам В.Дрозд пережив смерть матері. Спогади і сни про матір вже дорослого Олександра Богомольця – особисті переживання автора роману: "Через багато-багато літ буде золота осінь, його остання осінь на землі, і мати приходитиме до нього в снах, і сни його будуть світлі,

ніжні і летючі, схожі на вітерницю в саду, коли одцвітають вишні" [7, 177]. Навіть доросла людина потребує матір ("Можливо, це суперечить законам біології, але матір потрібна людині навіть коли у неї самої вже онуки" [7, 197]), не кажучи вже про дитину. Цікаво, що роздуми шістдесятичотирьохрічного академіка О.Богомольця (письменник ніби передчуває – для нього самого через два десятки років вік у шістдесят чотири роки буде роковим!) про співіснування душі й тіла теж споріднюють його з автором. Пізніше майже повністю повторить його роздуми альтер-его В.Дрозда – шістдесятирічний Майстер з роману "Острів у Вічності", написаного на схилі літ: "Замолоду тіла не відчуваєш, із роками (душа усе ще молода, повна бажань і прагнень!) тіло обтяжує. А може, тіло для душі все одно, що кокон для метелика?" [6, 189].

Вірний своєму авторському стилю, В.Дрозд уникає розлогих сюжетних оповідей. У центрі його творів – почуття людини. Ще малою Софія виявляла неабияку самостійність, "найперші слова, які навчилася вимовляти, після мама і тато, – я сама, "с" не давалося, звучало: "Я шама" [7, 33] (до речі, таку ж фразу однією з перших вимовила Інна Сіверська), а в дорослому віці намагалась навіть перевиховати своїх рідних, через що натрапляла на постійні сварки. Перебування у в'язниці лякає не стільки відсутністю волі, скільки бездіяльністю – за роки у в'язниці скільки корисних справ можна було зробити. Софія вражає своєю силою волі, якої не мають навіть більшість чоловіків. Вона не дозволяє собі розслаблятись ні на хвилину. Навіть мрії про щасливе майбутнє відкидає, бо "губилось відчуття реальності, життя ставало схожим на солодкий, тягучий маляс, і невимовно боляче було прокидатись від мрій" [7, 40]. Отже, героїня постійно перебуває в напрузі, ніби накручена спіраль. Навіть тимчасове бажання смерті після невдалої втечі змінюється ще більшим бажанням вижити наперекір всьому: "Жити! – наперекір цій вогкій, гіпнотизуючій темряві, наперекір торжествуючому сміхові тварюк у жандармських мундирах, 7 наперекір недолі" [7, 42].

Найбільша дилема, з якою стикається Софія за ґратами, – як поєднати в собі дружину і матір та революціонера. Виносивши і народивши сина у в'язниці, вона, ставши матір'ю, майже одразу втрачає немовля, якого віддають на виховання її батькам. Але материнські почуття не вмирають, хоч як вона намагається за довгі роки ув'язнення придушити їх, щоб не так сильно страждати: "Усе, що в неї було материнського, за це десятиріччя вмерло. Спершу, після розлуки з дитиною, сама вбивала, щоб не так нестерпно боліло, потім одмирало, як рудимент, як щось зайве, те, що заважало жити" [7, 137]. Але коли Софія дізнається, що до неї в заслання має приїхати чоловік і десятирічний син, приспані почуття прокидаються і, в першу чергу, з остраху за дитину, яку вона може інфікувати своєю невиліковною хворобою: "вона ще не усвідомила гаразд, що це в ній прокинулась матір, але почуття було гостре, свіже, напівзабуте, воно накочувалося на Софію гарячою, лоскітливою хвилею…" [7, 138]. Перша зустріч з сином після довгої розлуки викликає купу суперечливих почуттів. З одного боку, "бачити своє ластів'ятко і не пригорнути до серця", бо хвороба надто прогресує, з іншого, – "побачити, пригорнути, приголубити і знову залишитися між чорних тюремних стін" [7, 145]. Лише сильна людина здатна в такій ситуації не впасти в паніку і навіть не проронити сльозинки, щоб не дати катам приводу для знущання.

Почуття, які має Софія до свого чоловіка, настільки сильні, що можуть конкурувати з почуттями хрестоматійних пар закоханих. Навіть відстань і роки не в змозі зруйнувати їх: "Ще ніколи, здається, не любила тебе так, як люблю тепер. Навіть у перші дні після одруження. Кохання, як і яблуко, мусить дозріти, іноді на це потрібні роки. Не заздри, Олександрику, закоханим, які мають змогу щоночі лежати поруч і обійматись. Вони не знають, як солодко кохатись, коли між людьми, що люблять, пів-Європи і вже пів-Азії" [7, 11]. Ця любов на телепатичному рівні передається закоханими одне одному через тисячі кілометрів, бо іншого способу немає. Так само, як і автор роману три роки зі своєю дружиною, зустрічалась Софія кожного дня зі своїм чоловіком – очима на сонці, бо "сонце ж на всі краї і землі – одне, на ньому не розминешся очима" [5, 183].

Смерть Софії – трагічна, але виправдана патетикою її існування. Незважаючи на пережиті страждання, вона була щаслива, бо дотримувалась гармонії зі своїм внутрішнім єством. Підтвердженням цьому може стати її діалог з в'язничним лікарем, який намагається приборкати нескорену жінку. Софія гнівно кидає йому у вічі, що кожен, хто намагається витягти з неї покаяння в "гріхах перед владою", просто заздрить їй, бо занадто слабкий, щоб відмовитись від тілесних благ задля духовної свободи.

У подальшій письменницькій роботі В.Дрозд знов звернеться до улюбленого образу жінки-революціонерки, перетворивши його в "Листі землі" на образ Марії Журавської. Правда, на думку М.Жулинського, згодом автор змінив акценти, уже більше не захоплюючись мужністю фанатичних революціонерів, а упевнюючись, що "із ненависті не народиться новий світ, що шлях, засіяний кістьми і политий кров'ю, не приведе до нової землі і нового неба і завтрашній день має бути висвітлений лише променями любові" [9, 506].

Як уже було зазначено вище, В.Дрозд починав свої великі епічні спроби в жанрі історичного роману. Ними ж він і завершив свою творчість і своє життя. Роман "Сто літ любові (Портрет української родини на тлі епохи)" став останнім великим творінням В.Дрозда. Під час публікації роману на сторінках журналу "Вітчизна" письменник пішов з життя. Роман, історичний за своєю суттю, базується більшою

мірою не на архівних історичних документах, а на спогадах і збережених листах. Повернення до традиційної прози, а саме до жанру історичного роману, на цей раз було більш вдалою спробою, ніж за попередніх часів. Виступивши своєрідним архіваріусом родини Фещенків-Чопівських, В.Дрозд спромігся до передачі прихованих моментів історії України, але не сухими констатуючими фразами, а живими моментами реального життя реальних людей, діти й онуки яких зберігають у пам'яті крізь десятиліття пронесені моменти історії України початку ХХ століття. Роман де в чому подібний до епопеї "Листя землі". Тут є спогади конкретних очевидців подій, яким часто надається можливість самостійного викладу інформації, тут навіть є спільні персонажі: Костянтин Клепачівський – Патріарх родини Фещенків-Чопівських – був сином отця Йосипа з останньої книги "Листя землі". А спогади старої бабці у "Книзі отця Йосипа" про приїзд жінки з Америки з дочкою та онукою – реальний факт приїзду дочки Клепачівського Софії з донькою Лідою та онукою. У романі зібрано цінний матеріал, який хоча й базується більшою мірою на спогадах, але на спогадах не просто очевидців, а учасників переломних для України подій початку ХХ століття, коли була побудована, хоча й не надовго, незалежна українська держава.

Цікава особливість стилю історичних романів В.Дрозда, яка простежується і в перших романах, і в останньому – велика кількість прямих цитат з різних документів, бо, як аргументує сам письменник у романі, – "хочеться цитувати і цитувати, бо документи віддзеркалюють свою неповторну епоху, вони – дихають, вони – живуть" [8, № 9-10, 12]. У романі "Сто літ любові" матеріалами слугують не лише історичні архівні документи, але й особисті листи родини Аркасів-Клепачівських-Фещенків-Чопівських, щоденникові записи очевидців і навіть магнітофонні записи розмови з Марією та Константином Клепачівськими, з яких і почала своє життя в еміграції родина Фещенків-Чопівських.

У романі, який став останньою публікацією митця, В.Дрозд зіставляє два рухи українців: народників початку ХХ століття та "шістдесятників". Те, що не доказав В.Дрозд у попередніх публікаціях про сутність і значення шістдесятництва, розвинулось у порівнянні діяльності свідомих українців у перші десятиліття ХХ століття та у 60-і роки того ж століття. Згідно обраного жанру В.Дрозд не голослівний і в згадках про однодумців, наводячи спогади про найвідоміших шістдесятників, підтверджує їх документами, зокрема листами В.Стуса із заслання.

Особливість викладу матеріалу в романі, порівняно з попередніми спробами історичного роману, полягає в тому, що тут В.Дрозд виступає більше не як історик, що переказує моменти об'єктивної дійсності, а як журналіст (що для нього було більш природним). Як професійний репортер він робить ґрунтовний огляд подій сучасних і минулих, беручи інтерв'ю прямо (у дочки "Берегині роду") чи використовує записи на магнітній плівці, що зберегли вдячні діти й онуки. Отже, історичний роман – не вельми поширений жанр творчості В.Дрозда – на початку і в кінці творчого шляху зазнав значної модифікації, перетворившись на новаторський репортаж-огляд з елементами аналізу і синтезу фактичного матеріалу. Тут В.Дрозд виступає вже не як працівник архіву, а як історик-журналіст-інтерпретатор.

Провідна тональність роману – сум за рідною Батьківщиною, яка залишилась жити в серцях емігрантів (бо як держава Україна на довгий час перестала існувати). У той час як патріотизм тих українців, що залишились на рідній землі, викорінювався радянською владою, сім'ї емігрантів продовжували зберігати традиції, передаючи їх через кілька поколінь.

Цікаві перетини сюжетних ліній в останніх романах В.Дрозда. Те, що не вписувалось до сюжету "Сто літ любові", але було цікавим фактичним матеріалом з життя родини Фещенків-Чопівських, письменник використав, створивши продовження головної праці свого життя "Листя землі". Людська пам'ять має властивість вибіркового збереження інформації на основі градації за важливістю. Лише найважливіші моменти життя пам'ятає людина до смерті, не кажучи вже про збереження їх у пам'яті наступних поколінь. У "Книзі отця Йосипа" досить докладно описано життя родини Клепачівських, про яку у "Сто літ любові" згадано лише окремими рисами. Такий крок можна пояснити тим, що про родину Клепачівських збереглось дуже мало відомостей. Оскільки історико-біографічний роман "Сто літ любові" вимагав правдивого викладу матеріалу, підтвердженого документально, згідно жанрових особливостей, а роман "Листя землі" – узагальнена історія українського народу, де народні свідчення переосмислювались і подавались уже крізь призму авторської свідомості, то В.Дрозд, маючи в загальних рисах відомості про родину Клепачівських, зумів за допомогою авторського таланту відновити те, що приховала історія.

Заглиблюючись в аналіз документів, письменник не може стриматись від емоцій, що викликають ті документи. Адже кожне слово свідчить про "біль душі, переживання щирого українського патріота за долю молодої держави, бажання працювати для її розбудови" [8, № 7-8, 75]. Це враження від документів, підписаних колишнім міністром Іваном Фещенко-Чопівським, який не бажав емігрувати, тому потрапив до залізних лещат тоталітарної влади. Уже старого Фещенка-Чопівського мордували по таборах лише за те, що не міг він відступити, коли з'являлась можливість відродження національної державності. Таким, за спогадами В.Дрозда, був і В.Стус, що свого часу мріяв бути біля сім'ї і займатись письменницькою справою, але свідомо ступив на шлях до Голгофи. Таким був й І.Світличний, "м'яка, делікатна людина з

характером учителя". Кожен з них був виразником і носієм національної ідеї, без якої згаснув би патріотичний спалах і врешті-решт загинула б нація.

Без зайвого хизування В.Дрозд вводить у роман і сторінку свого життя, що свідчить і про його шлях на Голгофу, хай і не такий жорстокий, як у вищезгаданих однодумців. Тим самим шляхом, але з різницею в кілька десятків років, везли за Полярне коло І.Фещенка-Чопівського, колишнього міністра і нескореного патріота, та молодого письменника В.Дрозда. Обидва вони були ніби герої романів Ф.Кафки, бо примарний вирок першого за "зраду Батьківщині" та безглузда армійська доля другого через кілька оповідань про приховані сторінки історії були нелогічні й протизаконні (суд над першим чинила тодішня "трійка", наділена тимчасовими повноваженнями, а другий за станом здоров'я ніяк не годився до служби в армії). Єдина різниця в стані двох засланців, що В.Дрозд жив надією на швидке повернення до Батьківщини, до родини, а сімдесятирічний І.Фещенко-Чопівський знав, що їде на вірну смерть далеко від усього, що було таким важливим у його житті. Навіть місце поховання його не вдалось точно визначити, бо ховали в'язнів по кілька чоловік, встановлюючи номерні дошки. Єдине, що залишилось, – малюнок невідомого художника, на якому виснажений Іван Андрійович сидить з книжкою на лікарняному ліжку: "Постава вражає спокоєм і високою людською гідністю – навіть за таких умов, на шостому чи сьомому році ув'язнення!" [8, № 11-12, 49]. Важко уявити почуття людини, яка закінчила свої дні, не маючи жодного зв'язку з рідними. Навіть невідомо, чи дізнався він про народження онука уже за межами України, бо зв'язок було повністю втрачено. Але судячи із деяких спогадів, Іван Андрійович ніколи не втрачав своєї сутності вродженого інтелігента. Він не скаржився, не зрікався "помилок молодості", а приймав свою долю як належне, заряджаючи інших своїм оптимізмом: "Із глибини його очей, з витонченого обличчя під час розмови випромінювалась якась аура, що передавалася на оточуючих. Був чесний і добрий, мав глибоке почуття товариськості, дуже любив молодь, а особливо відзначався силою духу… Ніколи не скаржився на свої біди, а біда народу була його бідою, біль народу був його болем" [8, № 11-12, 50].

Про колишнього директора банку Клепачівського у зв'язку з його відповідальністю за державну скарбницю вже неіснуючої УНР письменник говорить найтеплішими словами, намагаючись акцентувати увагу на тих важливих рисах політика та урядовця, якими він володів: "більше б нам у нарешті незалежній Україні, яку ми покликані розбудувати, а натомість дуже часто розтягуємо, отаких "педантів"! І більше б патріотів не словоблудних, а отаких, яким був Клепачівський – чесних і справних працівників на ниві громадській, культурній, державній" [8, № 9-10, 73].

Аналізуючи історію української нації, В.Дрозд перефразовує слова свого односельця, формулюючи секрет нашого виживання: "ми такі, що і в камінь вростемо". Справді, протягом століть українські землі страждали від загарбницьких дій ворожих націй, або українці змушені були емігрувати далеко за межі рідних земель. Але нація вижила, бо могла пристосовуватись до будь-яких умов: "Українці справді вростали у чуже життя, як у камінь, бо інакше годі було вижити матеріально. Але не забували вони і про душу свою. Тим більше варта пошанування ця турбота про душу, про національну пам'ять, що вростати у камінь чужини було неймовірно важко" [8, № 9-10, 54]. Складається враження, що пишучи про поневіряння родини Фещенків-Чопівських, письменник супроводжує їх, подорожує разом з ними від країни до країни, тому й почуття ностальгії за Батьківщиною стає для нього цілком реальним: "Еміграція для мислячої, почутливої людини… у глибинному значенні – тяжка смерть і нове тяжке народження… А особливо перша еміграція, коли кожного з них гірка емігрантська доля вирвала з рідної землі з корінням, наче буря дерево, тільки ж коріння те у розлучених із Батьківщиною людей ніколи не висихало і ніколи не переставало боліти" [8, № 9-10, 28].

Отже, з написання історичних творів В.Дрозд починав свою письменницьку діяльність як автор великих епічних полотен, ними ж він і завершив свій творчий шлях. У його прозі можемо виділити низку історико-біографічних романів, які за своїми жанрово-стильовими особливостями не поступаються багатьом іншим творам письменника. І хоча вони не дають нам право називати В.Дрозда письменником-істориком (сам письменник не прагнув цього, лише спорадично звертаючись до історичної теми), ставлячи його в один ряд із П.Загребельним, Р.Іваничуком, Р.Федорівим та ін., вважаємо, що письменник по-своєму оригінально зумів інтерпретувати історичні події, показавши їх крізь призму особистісного сприйняття персонажами, ще раз довівши свою майстерність як письменника-психолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернадская Н. Украинский роман: теоретические проблемы и жанровая эволюция. Монография / Нина Бернадская. – М.: Просвещение, 2004. – 368 с.

2. Гуляк А. Становлення українського історичного роману / Анатолій Гуляк. – К.: ТОВ "Міжнар. фін. агенція", 1997. – 293 с.

3. Дрозд В. Добра вість. Роман-біографія / Володимир Дрозд. – К.: Дніпро, 1976. – 200 с.

4. Дрозд В. Мої духовні мандрівки: від Пакуля до Мрина і знову – до Пакуля... (Передмова) / Володимир Дрозд // Вибрані твори: У 2 т. – К.: Радянський письменник, 1989. – Т. 1: Оповідання. Романи. – С. 5-32.

5. Дрозд В. Музей живого письменника, або Моя довга дорога в ринок: Повість-шоу / Володимир Дрозд. – К.: Український письменник, 1994. – 203 с.

6. Дрозд В. Острів у Вічності: Роман / Володимир Дрозд // Березіль. – 2001. – № 11-12. – С. 23-154.

7. Дрозд В. Ритми життя. Роман-біографія / Володимир Дрозд. – К.: Молодь, 1977. – 187 с.

8. Дрозд В.Г. Сто літ любові (Портрет української родини на тлі епохи) / Володимир Дрозд // Вітчизна. – 2003. – № 7-8. – С. 11-103; № 9-10. – С. 11-86; № 11-12. – С. 25-102.

9. Жулинський М. Жорстока мудрість життя… (Післямова) / Микола Жулинський // Дрозд В. Листя землі: Нові книги роману. – К.: Український письменник, 2003. – С. 497-513.

10. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х років XIX століття: монографія / Євген Нахлік. – К.: Наукова думка, 1988. – 318 с.

11. Січкар О. Жанрово-стильове розмаїття прози В.Дрозда / Оксана Січкар // Вісник Житомирського державного університету імені І.Франка. – Вип. 28. – Житомир: ЖДУ, 2006. – С. 199-204.

12. Шевчук З. Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 "Теорія літератури" / Зоя Шевчук. – Київ, 2006. – 19 с.

УДК 82-31.111

ІСТОРИЧНИЙ РОМАН У МЕЖАХ ТИПОЛОГІЇ РОМАННОГО ЖАНРУ

Смолянчук Н.В., аспірант

Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов

Стаття присвячена особливим характеристикам романного жанру. У центрі дослідження – встановлення своєрідних властивостей сучасного роману, його типології, окреслення головних ознак класифікації романів. Особлива увага сконцентрована на проблемі історичного роману (значення документа, питання вимислу в романі такого різновиду).

Ключові слова: жанр, роман, типологія, історичний роман.

Смолянчук Н.В. ИСТОРИЧЕСКИЙ РОМАН В РАМКАХ ТИПОЛОГИИ РОМАННОГО ЖАНРА / Горловский государственный институт иностранных языков, Украина.

В статье рассматриваются особенные характеристики романного жанра. В центре исследования находится определение своеобразных признаков современного романа, его типологии, описание основных принципов классификации романов. Особое внимание сконцентрировано на проблеме исторического романа (значение документа, вопрос вымысла в романе данного вида).

Ключевые слова: жанр, роман, типология, исторический роман.

Smolyanchuk N.V. HISTORICAL NOVEL WITHIN THE NOVEL TYPOLOGY/ Horlivka State Pedagogical Institute for Foreign Languages, Ukraine.

The article is devoted to novel peculiarities of Modern Literature. Therefore, the center of the investigation is identification of fundamental points and characteristic features of up-to-date novels, the typology, principles of the novel classification. Special attention is paid to the problem of the historical novel (the importance of a document, the issue of a fiction).

Key words: genre, novel, typology, a historical novel.

Відомо, що вчення про жанри є одним із найдревніших розділів естетики й мистецтвознавства, але це питання залишається актуальним та дискусійним і в сучасному літературознавстві. Останнім часом жанру роману відводять провідну роль у ході розвитку світового мистецтва. Підґрунтям такого твердження є безмежність естетичних та пізнавальних ресурсів цього жанру, його філософський, соціально-аналітичний, моральний та етичний потенціал [1, 264]. Проте сьогодні не існує чіткого визначення цього жанру, але постійно виникають дискусії та суперечки щодо його виникнення, типології, сталих рис та ознак, тощо. Слід визнати, що романний жанр має досить мінливий характер, різниться у залежності від епохи та культури. Отже, наше дослідження присвячене особливостям